

Production / F. Machlup. – Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1980. – 272 p.; 13. Machlup F. Lecture on Theory of Human Capital / F. Machlup. – Islamabad: Pakistan Institute of Development Economics, 1982. – 59 p.; 14. Machlup F. The Production and Distribution of Knowledge in the United States / F. Machlup. – Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1962. – 416 p.

Oleg Marukhovskiy

Formation of the Knowledge Society Concept in F.

Machlup, F. Bacon and V. Vernadsky Works

The article is devoted to analysis of roots and sources of origination of the knowledge society concept worked out by well-known scientists F. Machlup, F. Bacon and V. Vernadsky, which has become theoretic and metho-

УДК: 327.8(4-15):321.7(4-11)+327(477:438)

dological foundations for development of modern approaches to formation of the knowledge society. It is proved that the idea of future knowledge society was proposed in the 17th century by Francis Bacon; as for the foundations of conception itself and some of its main principles they were formulated in early 20th century by famous Ukrainian thinker V. Vernadsky in his concept of noosphere. F. Machlup's investment to formation of knowledge society concept is shown and its advantages and shortcomings such as economic and geographical determinism are revealed.

Key words: knowledge, knowledge society, knowledge industry, knowledge economy, knowledge technologies, knowledge management, concept of knowledge production, noosphere, trends, political aspects.

**© Віталій Моцок
(м. Чернівці)**

ЄВРОПЕЙСЬКА Й ЄВРОАТЛАНТИЧНА СТРАТЕГІЇ ЩОДО «ПОШИРЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ» НА СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР І РЕГІОНАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

У статті розглядається європейська і євроатлантична стратегії щодо «поширення демократії» на східноєвропейський простір і особливості регіонального партнерства між Україною і Польщею на початку XXI століття. Досліджуються вплив ЄС і НАТО на процес демократизації у Східній Європі, сутність регіонального партнерства як інструменту «поширення демократії» і особливості українсько-польського партнерства в умовах європейського й євроатлантичного впливів.

Ключові слова: ЄС, НАТО, «поширення демократії», Східна Європа, Україна, Польща.

На початку XXI ст. Європейський Союз і Організація Північноатлантичного договору відгравали вагомий роль у формуванні як особливостей внутрішньополітичного розвитку держав східноєвропейського регіону, так і пріоритетів їх зовнішньополітичної діяльності. Говорячи про східноєвропейський простір, ми маємо на увазі Україну, Білорусь, Молдову і Південно-Кавказькі держави, тобто колишні республіки СРСР, котрі не приєдналися до ЄС і НАТО до кінця 2010 р. Механізмами впливу цих організацій стали декілька етапів їх розширення, а разом з цим – стратегія щодо «поширення демократії» та різноманітні аспекти європейської і регіональної стабільності та безпеки. Ми виходимо з того, що унікальна якість нового східноєвропейського простору сформувалася у результаті двох етапів розширення НАТО й ЄС, виключення декількох держав східноєвропейського простору з процесу повноцінної північноатлантичної й європейської інтеграції, «поширення демократії», а також похідних аспектів вищезгаданого. Вагомим завданням зовнішньої політики ЄС і НАТО щодо східноєвропейського регіону виступає трансформація головних складових діяльності політичних режимів країн регіону. Зовнішньополітична практика щодо «поширення демократії» з боку ЄС і НАТО спроможна відіграти значну роль у досягненні вищезгаданих цілей.

У свою чергу, регіональне чи субрегіональне партнерство між декількома вищезгаданими східноєвропейськими державами може зіграти роль додаткового інструменту в процесі розвитку зовнішньополітичних стратегій ЄС і НАТО щодо «поширення демократії». Модифікації окремих політичних режимів регіону, викликані «електоральними революціями», дали імпульс посиленню співробітництва, союзництва і, можливо, інтеграції між зацікавленими державами регіону у першій декаді XXI ст. У цьому контексті вагомої ваги отримали відносини між Україною й Польщею, оскільки вони можуть забезпечити головні компоненти успішної реалізації зовнішньої політики ЄС і НАТО щодо Східної Європи, а саме: «поширення демократії» задля посилення політичного впливу, регіональне і субрегіональне партнерство заради активізації політичної, економічної та енергетичної безпеки і стабільності, а також транскордонне співробітництво як елемент добросусідства. Нагадаємо, що упродовж останньої декади XX ст. міждержавні українсько-польські відносини розвивалися достатньо динамічно, що стало необхідною основою для перспектив активного українсько-польського регіонального партнерства, особливо після успіху «помаранчевої революції» наприкінці 2004 р. в Україні.

Метою даної праці є визначення впливу європейської й євроатлантичної стратегій щодо «поширення демократії» у Східній Європі на перспективи інтенсифікації українсько-польського регіонального партнерства. Задля досягнення цієї мети визначаємося, по-перше, з особливостями зовнішньополітичної практики ЄС і НАТО щодо «поширення демократії» на декілька східноєвропейських держав; по-друге, із сутністю регіонального партнерства, що сформувалося упродовж першої декади XXI ст. з-поміж країн, що поділяють цінності демократизації та європейської й євроатлантичної інтеграції; по-третє, з характерними рисами регіонального партнерства між Україною

і Польщею у контексті вищезгаданих стратегій ЄС і НАТО. Ми виходимо з припущень, що, поперше, стратегія щодо «поширення демократії» набула ваги потужного інструменту впливу з боку провідних світових гравців, у тому числі ЄС і НАТО, на зовнішньополітичну активність держав, котрі володіють геополітичною цінністю; по-друге, тісні міждержавні відносини між країнами у тому чи іншому регіоні здатні сприяти досягненню спільних внутрішньополітичних і зовнішньополітичних цілей; по-третє, відносини між Україною і Польщею опинилися у залежності від політики ЄС і НАТО на східноєвропейському напрямку.

У нашій роботі ми скористалися доробком дослідників, котрі вивчають проблематику європейської й євроатлантичної стратегій щодо «поширення демократії» на східноєвропейському просторі і особливостями регіонального партнерства між Україною і Польщею, а саме: Т. Амброзіо [3], М. Бальмацеди [4], Т. Бюрзель і Т. Ріссе [5], М. Валя і С. Целака [15], Д. Ісієр [7], Т. Кузьо [8], Я. Матійчика [9], Д. Прідхема і А. Дімітрової [6, 12], М. Оттавей [10], А. Правди і Я. Зельонкі [11], Р. Сікорського [1], О. Сушка [2], А. Шептицького [13, 14], Р. Янгса [16] та інших.

Вплив ЄС і НАТО на процес демократизації у Східній Європі

У цій частині слід визначитися із впливом ЄС і НАТО на процес демократизації східноєвропейського регіону. На початку XXI ст. практика «поширення демократії» стала важливим елементом зовнішньої політики більшості світових і європейських консолідованих демократій. Міжнародні організації відіграють активну роль у демократичних трансформаціях політичних режимів Центральної і Східної Європи починаючи з часу «оксамитових революцій» 1989 р. ЄС відводиться головна, з-поміж більшості міжнародних організацій, роль, завдячуючи своєму унікальному підходу щодо «поширення демократії» для пост-комуністичних держав Центральної і Східної Європи. Проекція ролі ЄС у процесі «поширення демократії» на східноєвропейський простір полягає у використанні переваг європейської інтеграції. Визначена процедура отримання членства в ЄС надала цій організації унікальні можливості для використання власного впливу на країни, що планують приєднатися до цієї організації, у тому числі, й у питанні «поширення демократії». У свою чергу, розширення НАТО на схід стало однією з найголовніших подій в європейській історії періоду 1990-х рр. – початку XXI ст. Просування цієї організації на схід, поруч із забезпеченням різноманітних аспектів регіональної стабільності і безпеки, привносить на східноєвропейський простір цінності демократизації. «Поширення демократії» здатне компенсувати чисельні негативні, у тому числі й психологічні, наслідки включення тієї чи іншої країни до складу НАТО. Як і у випадку з європейською інтеграцією, можливість приєднання до Північноатлантичного союзу, значною мірою,

обумовлена рівнем демократичної трансформації суспільства, політичного режиму, зовнішньої політики та інших сфер діяльності держави, котра має намір вступити до цієї структури. Процес наближення тієї чи іншої країни до ЄС і практика її демократизації не завжди співпадають. Однак, досвід декількох етапів розширення ЄС, що відбулися на початку XXI ст., продемонстрував чітку процедуру наближення будь-якої країни до Євросоюзу. З цим погоджуються чисельні дослідники, як, наприклад, Д. Ісієр, на думку якої перспективи інтеграції до міжнародних інституцій, особливо ЄС, стають потужною мотиваційною силою. Д. Ісієр вважає, що політичний й економічний успіх європейської інтеграції став вагомим прикладом для східноєвропейських держав. На її думку, найголовнішою умовою для входження до ЄС є встановлення ліберальної демократії [7, р. 99-120]. У випадках із Угорщиною, Словаччиною, Хорватією, Чехією і Румунією, дослідники знайшли співпадіння між умовами членства і демократичними реформами [12, р. 203-227; 10, р. 375-380]. Аналогічної позиції дотримуються А. Дімітрова і Д. Прідхем, котрі наголошують на ролі різноманітних міжнародних організацій щодо просування демократії. Згідно їх позиції, ЄС виявився найефективнішою організацією у питанні «поширення демократії» [6, р. 91-112]. Так само перспективи європейської інтеграції розглядаються важливим етапом у просуванні демократії, що А. Дімітрова і Д. Прідхем визначають як «особливу інтеграційну модель» і «форму демократичного просування» ЄС [6, р. 91-112]. На думку Т. Бюрзель і Т. Ріссе, процес підготовки до вступу в ЄС є настільки специфічним і деталізованим, що режими відпрацьовують визначену «дорожню карту» задля отримання членства в Євросоюзі. На їх думку, цей процес посилює сам себе по мірі того, як держави наближаються ближче до членства в ЄС [5].

Головним завданням, яке стоїть перед більшістю східноєвропейських держав є перспективи інтеграції до ЄС і НАТО, що вимагає не лише внутрішньополітичних і економічних змін, але і свого роду підпорядкування регіону. Разом із необхідністю виконання існуючих критеріїв вступу до ЄС і НАТО, держави східноєвропейського регіону повинні забезпечити стабільність і безпеку, «поширення демократії», регіональне співробітництво й партнерство. Зовнішньополітична орієнтація на інтеграцію до ЄС і НАТО, що переважає з-поміж пріоритетів більшості східноєвропейських держав, виявилася важливим інструментом демократичної модернізації політичних режимів декількох держав даного регіону.

Регіональне партнерство як інструмент «поширення демократії» у Східній Європі

У цій частині визначається вплив регіонального і субрегіонального партнерства, що сформувалося упродовж 1990-х рр. – у першій декаді XXI ст. між декількома східноєвропейськими державами, на посилення ефекту від європейської й євроатлантичної

стратегій «поширення демократії». Передусім, слід мати на увазі декілька доволі успішних проєктів, з-поміж яких створена в 1997 р. ініціатива «ГУАМ» (Грузія, Україна, Азербайджан і Молдова), реалізовані у 2005 р. проєкти «ГУАМ – Організація за демократичний і економічний розвиток» і «Спільнота демократичного вибору», а також інші ініціативи. Пік активності в оформленні і діяльності цих регіональних та субрегіональних проєктів прийшовся на 2005-2006 рр., що свідчить про істотний вплив процесів демократизації у середовищі політичних режимів на посилення регіонального партнерства.

Попри відносну активність у формуванні проєктів регіонального партнерства наприкінці 1990-х рр. тісне регіональне співробітництво між декількома східноєвропейськими державами на пострадянському просторі посилилося після успіхів «кольорових революцій» у Грузії в 2003 р. і Україні в 2004 р., що свідчить про безпосередній зв'язок цих явищ. Докази цьому можна знайти як в активній позиції грузинського лідера у регіональній політиці після перемоги «революції троянд», так й оперативних ініціативах тогочасного українського президента щодо питань співробітництва у регіоні «широкого Чорного моря» після успіху «помаранчевої революції». На користь партнерства між країнами регіону, як важливого інструменту у питанні «поширення демократії» свідчить й те, що окремі елементи тісного регіонального співробітництва і союзництва з'явилися на порядку денному ще задовго до «кольорових революцій» 2003-2004 рр., а можливості нових підходів до проблематики демократичної регіональної інтеграції обговорювалися вже після перемоги «революції троянд» у Грузії в 2003 р. Активне партнерство між декількома пострадянськими державами у регіоні між Балтійським, Чорним і Каспійським морями було ініційоване пошуком нових можливостей на пострадянському просторі, близькістю особистісних позицій лідерів зацікавлених держав, активними зовнішньополітичними діями з боку найвпливовіших світових держав. У свою чергу, демократичні перетворення у середовищі держав регіону позначилися на активізації партнерських відносин між ними. Зовнішньополітична мотивація на приєднання до європейської та північноатлантичної інтеграційних структур з боку країн регіону вимагала не лише внутрішньополітичних змін, але й упорядкування східноєвропейського простору. Разом із необхідністю виконання існуючих критеріїв вступу до ЄС і НАТО, країни регіону повинні забезпечити регіональну стабільність і безпеку, демократизацію регіону, розвиток регіонального співробітництва й партнерства. Ці завдання вимагають оновлення регіональної і субрегіональної політики країн, котрі перебувають на етапі демократизації, з метою привнесення до Східної Європи демократії і прав людини, запровадження норм і стандартів ЄС і НАТО. Регіональна інтеграція держав, котрі пройшли через «кольорові революції», підтверджує припущення про

взаємозалежність між «поширенням демократії» і активізацією регіонального партнерства.

Можливості тісного регіонального співробітництва, заснованого на відданості демократичним принципам, істотно зростають і, швидше за все, доповнюють вагоміші фактори, що позначаються на успішності регіонального партнерства. Погодимось із доволі розповсюдженою дослідницькою думкою, що формування такої регіональної структури як ГУАМ було пов'язане із розширенням так званого геополітичного плюралізму [8, р. 34] в Євразії, котрий постав завдячуючи дезінтеграції СРСР і занепаду російського впливу. На думку українського експерта Я. Матійчика, майбутнє місце ГУАМ та роль цієї організації у системі міжнародних організацій можуть бути визначені тим, що цей союз досягне у своєму співробітництві з ЄС, як скоординує свою політику із стратегією США на Кавказі і Центральній Азії, і до якого рівня ця організація буде здатна змагатися з іншими інтеграційними євразійськими міжнародними структурами [9, р. 125]. Використання прикладу реакції впливових міжнародних гравців на створення ГУАМ надає можливість прослідкувати важливість будь-якого об'єднувачого процесу на східноєвропейському просторі і з'ясувати впливи демократичних перетворень на посилення регіонального партнерства. На думку українського експерта О. Сушка, місія, наприклад, Спільноти демократичного вибору включає у себе як внутрішній, так і зовнішній виміри. Перший відноситься до посилення демократичних інститутів у самих країнах цієї ініціативи, інший передбачає трансляцію демократичного досвіду на всі країни Балтійсько-Чорноморсько-Каспійського регіону [2].

Демократичні перетворення у середовищі політичного режиму можуть отримати стимул з боку країн, що знаходяться у тому ж регіоні. Для розуміння впливу процесів, що відбуваються у тому чи іншому регіоні на особливості регіональних явищ, у тому числі й «поширення демократії», скористаємось висновками зробленими А. Правдою і Я. Зельнкою [11, р. 1-27]. На думку дослідників, існують три міжнародні фактори, що впливають на «поширення демократії»: регіоналізм, умовність та інтеграція. Згідно цієї позиції, демократичні цінності розповсюджуються від однієї країни до іншої завдякуючи поширенню демонстраційного ефекту або іншими способами. Відповідно цій концепції, авторитарні режими у регіонах в яких демократія володіє перевагами або виступає домінуючою формою правління, опиняються під тиском лібералізації політичних систем у той час, як більшість країн регіону розпочинають, або закінчують перехід до демократії [11, р. 1-27]. На думку західного дослідника Т. Амброзіо, класичний приклад такого процесу відбувся у Східній Європі наприкінці 1980-х рр. Після того, як Польща включилася до транзитного переходу у бік демократії, інші комуністичні держави дійшли висновку про складність опору «хвилі демократизації», що, в свою чергу, призвело до

ефекту каскаду в регіоні [3, р. 409]. Скориставшись цією концептуалізацією, приходимо до висновку, що демократичні перетворення політичного режиму можуть спровокувати «ефект доміно» у географічних і політично близьких до джерела демократичної трансформації державах. Отже, регіональне партнерство спроможне відіграти важливу роль у посиленні ефекту від демократичної трансформації, а отже від «поширення демократії».

Регіональне партнерство здатне підсилити процес від «поширення демократії» у середовищі політичних режимів східноєвропейських держав. Активізація формування елементів тісного регіонального співробітництва, партнерства і союзнництва спроможна позитивно позначитися на поширенні практики демократизації між країнами регіону. У свою чергу, регіональне партнерство між державами, що пройшли через «електоральні революції», підтримує вже висловлену позицію про взаємозв'язок між процесом «поширення демократії» та активізацією регіонального співробітництва.

Особливості українсько-польського партнерства в умовах європейського й євроатлантичного впливів

У цій частині визначаємося з особливостями регіонального партнерства між Україною і Польщею в умовах європейської й євроатлантичної стратегій щодо «поширення демократії», котра актуалізувалася у першій декаді XXI ст. Упродовж 1990-х рр. – на початку XXI ст. відносини між Україною і Польщею пройшли, здебільшого, успішний етап розвитку, котрий знаходився під впливом дії головних чинників внутрішнього і зовнішнього розвитку, які, у своїй більшості, і, в кінцевому результаті, працювали на зближення двох країн. Певні періоди у двосторонніх відносинах слід віднести до характеру тісного чи, навіть, «стратегічного партнерства», натомість, окремі етапи можна характеризувати як малорезультативні.

Передусім, до вищезгаданих чинників, котрі впливали на розвиток українсько-польських відносин, слід віднести процес розширення НАТО й ЄС на схід. Польський курс на приєднання до європейської й євроатлантичної спільнот регулював цілий спектр зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності офіційної Варшави. Незважаючи на те, що упродовж 1990-х рр. Польща намагалася проводити політику на забезпечення українських інтересів, нова зовнішньополітична кон'юнктура, що, здебільшого, погоджувалася із ступенем польського наближення до НАТО й ЄС, змушувала офіційну Варшаву відмовлятися від активної політики на підтримку України. Проводячи зовнішню політику на забезпечення європейських і американських інтересів у регіоні, польське керівництво суттєво обмежувало себе у зовнішньополітичному маневрі, у результаті чого найбільше страждав саме «український» напрям.

По-друге, спільні дії двох країн на міжнародній арені слід віднести до факторів, що прислужилися двостороннім відносинам. У перших роках XXI ст.

відносини між Україною і Польщею виглядали дещо лімітовано, обмежуючись спільним підходом і баченням основних питань міжнародної і регіональної безпеки, європейської та євроатлантичної інтеграції, а також окремих аспектів економічного і гуманітарного співробітництва. Чи не єдиною важливою демонстрацією принципів задекларованого «стратегічного партнерства» кінця 1990-х рр. у двосторонніх відносинах стала спільна участь країн в іракській кампанії. Польсько-український військово-політичний альянс у конфлікті в Іраці продемонстрував спільність інтересів у трикутнику США – Польща – Україна. Проте, він викликав й негативну реакцію з боку інших впливових країн-учасниць ЄС, що, у свою чергу, не могло не відбитися на рівні діалогу між ЄС і Україною.

По-третє, зовнішньополітична стратегія провідних світових акторів щодо «поширення демократії» виступає вагомим фактором, що позначився на відносинах між Україною і Польщею. У контексті глобального «поширення демократії» метою зовнішньої політики Польщі є розширення своїх можливостей у Східній Європі, у тому числі й завдячуючи демократизації. У цьому контексті логічним виглядає покращення українсько-польських відносин після перемоги «помаранчевої революції». Підтримка цих процесів на східноєвропейському просторі знаходилася у контексті східної політики ЄС, котра реалізується у рамках проекту Європейської політики сусідства й ініціативи «Східне партнерство» [13, р. 107-130; 14, р. 5-26]. На думку дослідників М. Валя і С. Целака, Польща намагалася використати «фінську модель» розвитку східного напрямку політики ЄС [15, р. 173-174]. Крім цього, офіційна Варшава розпочала пропонувати фонди для «поширення демократії» [16, р. 12], а тогочасний польський президент Л. Качинський здійснював патронаж конференції «Спільне бачення спільного сусідства», що мала місце у Вільнюсі у 2005 р., котра була присвячена співробітництву держав балтійського і чорноморського регіонів у контексті діяльності Спільноти демократичного вибору. Вартим уваги виявився й проект «Спільнота демократій», заснований за ініціативою Польщі і США в 2000 р. [1, с. 9].

По-четверте, конструкція структур регіональної і субрегіональної інтеграції виступає дієвим інструментом задоволення національних інтересів тієї чи іншої країни, оскільки дозволяє використовувати, у тому числі, й можливості держав-партнерів для досягнення цілей. Національні інтереси Польщі значною мірою збігаються з потребами східноєвропейських держав, котрі активно співпрацюють у рамках таких проектів як «ГУАМ – Організація за демократичний і економічний розвиток», «Спільнота демократичного вибору», «Чорноморський форум» та інших. Дослідники високо оцінюють можливості ГУАМ в українсько-польському регіональному партнерстві. На думку М. Бальмацеди нафтопровід Одеса-Броди (Гданськ) може бути центральним елементом цієї

структури [4, р. 48]. Говорячи про формування регіональних і субрегіональних ініціатив, спрямованих на демократизацію регіону, варто згадати, що ідея «поширення демократії» на цей регіон була започаткована у 2000 р. у Варшаві за ініціативи держсекретаря США М. Олбрайт та її польського колеги Б. Геремека у зв'язку із створенням глобальної ініціативи «Спільнота демократій».

Регіональна інтеграція між декількома східноєвропейськими державами відіграла важливу роль у процесі формування нових підходів до регіональної безпеки, демократизації і подальших перспектив регіону. На початку XXI ст. була сформована ідея для регіону «нової Східної Європи», що полягала у формуванні демократичної смуги держав, котрі поділяють спільне бачення європейської й євроатлантичної інтеграції, безпеки і демократії.

Європейська й євроатлантична стратегія, котра практикувалася упродовж 1990-х рр. – першій декаді XXI ст. щодо «поширення демократії» на східноєвропейський простір, довела свою дієздатність і перспективність. Зовнішньополітична орієнтація на інтеграцію до ЄС і НАТО, що переважає з-поміж пріоритетів більшості східноєвропейських держав, виявилася важливим інструментом задля модернізації політичних режимів цього регіону. Формування елементів тісного регіонального співробітництва, партнерства і союзнитва між декількома зацікавленими країнами регіону здатне підсилити ефект від «поширення демократії» у середовищі політичних режимів східноєвропейських держав. У свою чергу, регіональне партнерство між державами, котрі пройшли через «електоральні революції», підтримує взаємозв'язок між процесом «поширення демократії» та активізацією регіонального співробітництва. У цьому контексті відносини між Україною і Польщею довели свою дієздатність і перспективність у питанні посилення ефекту від стратегій ЄС і НАТО щодо «поширення демократії» на східноєвропейський простір. Партнерські українсько-польські відносини можуть стати вагомими механізмами успішної реалізації зовнішньої політики ЄС і НАТО щодо Східної Європи, а саме: процесу «поширення демократії», регіонального і субрегіонального партнерства та транскордонного співробітництва.

Джерела та література:

1. Сикорски Р. США и Центральная Европа: пора завершить дело! // Р. Сикорски // Европа. – 2009. – № 4(33). – С. 7-16; 2. Сушко О. Демократичний порядок денний для Східної Європи і перспективи Спільноти демократичного вибору. – Режим доступу: <http://crpf-ru.org.ua/projects/foreignpolicy/papers/1005/>; 3. Ambrosio T. The Political Success of Russia-Belarus Relations: Insulting Minsk from a Color Revolution / T. Ambrosio // Demokratizatsiya. – 2006. – Vol. 14, № 3. – P. 407-434; 4. Balmaceda M. Ukraine's Persistent Energy Crisis / M. Balmaceda // Problems of Post-Communism. – 2004. – Vol. 51,

№ 4. – P. 40-50; 5. Börzel T., Risse T. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change – Режим доступу: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>; 6. Dimitrova A. International Actors and Democracy Promotion in Central and Eastern Europe: The Integration Model and its Limits / A. Dimitrova, G. Pridham // Democratization. – 2004. – Vol. 11, № 5. – P. 91-112; 7. Ethier D. Is Democracy Promotion Effective? Comparing Conditionality and Incentives / D. Ethier // Democratization. – 2003. – Vol. 10, № 1. – P. 99-120; 8. Kuzio T. Promoting Geopolitical Pluralism in the CIS. GUUAM and Western Foreign Policy / T. Kuzio // Problems of Post-Communism. – 2000. – Vol. 47, № 3. – P. 25-35; 9. Matiichik I. GUUAM: its Current State, Risks, and Prospects / I. Matiichik // Central Asia and the Caucasus. – 2004. – № 5(29). – P. 125-134; 10. Ottaway M. Croatia's Second Transition and the International Community / M. Ottaway // Current History. – 2001. – Vol. 100, № 649. – P. 375-380; 11. Pravda A. Democratic Consolidation in Eastern Europe / A. Pravda, J. Zielonka // International and Transnational Factors / A. Pravda, J. Zielonka. – New York: Oxford University Press, 2001. – Vol. 2. – P. 1-27; 12. Pridham G. The European Union's Democratic Conditionality and Domestic Politics in Slovakia: The Meciar and Dzurinda Governments Compared / G. Pridham // Europe-Asia Studies. – 2002. – Vol. 54, № 2. – P. 203-227; 13. Szeptycki A. Polityka zagraniczna Ukrainy po „pomarańczowej rewolucji” / A. Szeptycki // Stosunki Międzynarodowe. – 2007. – № 34. – P. 107-130; 14. Szeptycki A. Stosunki polskoukraińskie: od tryumfu „pomarańczowej rewolucji” do Russia first policy / A. Szeptycki // Sprawy Międzynarodowe. – 2010. – № 3. – P. 5-26; 15. Vahl M. Ready for a Breakthrough: Elements for a European Union Strategy Towards the Black Sea Region / M. Vahl, S. Celac // Southeast European and Black Sea Studies. – 2006. – Vol. 6, № 2. – P. 169-191; 16. Youngs R. Is European Democracy Promotion on the Wane? / R. Youngs // CEPS Working Document. – 2008. – № 292. – P. 1-16.

Vitaliy Motsok

The European and Euro-Atlantic Strategies for «Democracy Promotion» in the Eastern European Space and Regional Partnership between Ukraine and Poland

The article deals with the European and Euro-Atlantic strategies to bring democratization in the Eastern European space as well as peculiarities of the regional partnership between Ukraine and Poland in the beginning of the XXI c. The influences of the EU and NATO on the democratization process in the Eastern Europe, the substance of the regional partnership as an instrument for «democracy promotion» and specific features of the regional partnership between Ukraine and Poland in the context of the European and Euro-Atlantic influences are observed in the article.

Key words: EU, NATO, «democracy promotion», Eastern Europe, Ukraine, Poland.